

Marian Żukowski

Na mapie gospodarczej świata coraz wyraźniej dominują – wyróżniające się pod wieloma względami – gospodarki Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych, Japonii, Rosji i Chin. Małe gospodarki, takie jak Polska, w swoich planach muszą uwzględniać swoje możliwości i odnawiać szanse rozwoju związane z tymi potęgami gospodarczymi. Największe szanse i możliwości dla Polski i jej wzrostu gospodarczego znajdują się we współpracy z Unią Europejską. Bardzo ważnym partnerem gospodarczym powinna być Rosja.

Silne i uregulowane już związki ekonomiczne z Unią Europejską są szansą, z której polskie przedsiębiorstwa w pełni korzystają. Odmienne prezentuje się sytuacja we współpracy polskich firm z Rosją oraz Ukrainą i Białorusią. Obroty handlowe z tymi krajami nie są satysfakcjonujące, a dodatkowo Polska utrzymuje duży deficyt bilansu płatniczego z Rosją. Tymczasem rynki wschodnie w ostatnim okresie dynamicznie się rozwijają, stwarzając tym samym szanse na wzrost polskiego eksportu. Znakomite wskaźniki makroekonomiczne odnotowuje się w ostatnich latach w gospodarce rosyjskiej. JP Morgan poprawił w 2004 r. klasyfikację rynku rosyjskiego z klasy rynków wschodzących (emerging markets) na klasę rynków europejskich (European markets). Korzystna koniunktura na rynkach ropy naftowej i gazu skutkuje strumieniem dewiz płynących do Rosji, coraz racjonalniej wykorzystywanych do restrukturyzacji gospodarki. Rosyjski sektor bankowy odzyskał już kondycję ekonomiczną po kryzysie 1998 r. „The Banker” (kwiecień 2004 r.) informuje o jego stabilności. Rosyjski bank centralny umiejętnie i skutecznie zażegnał zakłócenia płynności w systemie bankowym w lipcu 2004 r.

Intensyfikacja polskiego eksportu do wymienionych krajów oraz inwestycji bezpośrednich jest możliwa dzięki korzystaniu z obecności „przyczółków” polskich podmiotów bankowych i finansowych działających w krajach sąsiadujących z Polską na wschodzie oraz wykorzystywaniu możliwości, jakimi dysponują tzw. banki globalne.

Liczba polskich „przyczółków” bankowych i finansowych w tych krajach jest różnicowana. Przykładowo, Białoruś jest krajem, w którym obecnie polskie banki nie utrzymują placówek. Przedstawicielstwo banku BDK SA z Lublina, później przekształcone w przedstawicielstwo Banku Pekao SA w Mińsku, zostało zlikwidowane przed kilku laty. Kredyt Bank SA sprzedał posiadane udziały w białoruskim Priorbanku. Działają natomiast cztery przedstawicielstwa banków białoruskich w Warszawie: Biełinwiestbanku, Biełpromstrojbanku, Biełwnieszekonmbanku oraz Oszczadnego Banku, co świadczy o dużym zainteresowaniu Białorusi polską gospodarką i rynkiem finansowym.

Na Ukrainie funkcjonuje od kilku lat Bank Pekao (Ukraina) Ltd. – wcześniej BDK (Ukraina) Ltd. Działalność tego banku opiera się na ukraińskim prawie bankowym; 100% kapitału ma w nim Bank Pekao SA. Z kolei bank PKO BP SA odkupił w 2004 r. większościowy pakiet akcji (66,6% akcji) Kredyt Banku Ukraina SA (poprzednio – Zachodnio-Ukraiński Komercyjny Bank – ZUKB) za 83,5 mln zł od polskiego Kredyt Banku SA i w praktyce kontroluje działalność tego banku.

Państwo polskie ma także 10,80% udziałów w kapitale statutowym Międzynarodowego Banku Współpracy Gospodarczej (MBWG) w Moskwie. Jest to międzynarodowa organizacja finansowa działająca w Moskwie od 1963 r. Została utworzona i funkcjonuje na podstawie porozumień międzyrządowych. Porozumienie o utworzeniu banku zostało parafowane w ONZ, co umocniło jego niezależność formalnoprawną od władz Rosji. Suma bilansowa MBWG za 2003 r. wyniosła 1.741 mln euro, kapitał statutowy wynosi zaś 400 mln euro. Wysocy przedstawiciele polskiego systemu bankowego i sektora finansów zajmują miejsca w Radzie i Zarządzie tego banku.

Rosja już od lat jest głównym kierunkiem aktywności na wschodzie dla Banku Gospodarki Żywnościowej SA. Od 1997 r. w Moskwie funkcjonuje przedstawicielstwo tego banku. Przedstawicielstwo jest członkiem Asocjacji Rosyjskich Banków – organizacji pozarządowej zrzeszającej podmioty finansowe i bankowe działające na terenie Federacji Rosji, co umożliwia przedstawicielstwu BGŻ SA pełniejszy dostęp do informacji o rosyjskim rynku finansowym i ułatwia kontakty biznesowe. Kontakty ze strukturami bankowym na Wschodzie utrzymuje także Związek Banków Polskich.

Banki komercyjne działające w Polsce, świadcząc usługi finansowe dla swoich klientów, obsługują transakcje handlowe poprzez sieć rachunków korespondenckich prowadzonych w bankach Rosji, Ukrainy i Białorusi. Oprócz udzielania kredytów na finansowanie transakcji w handlu międzynarodowym prowadzą szybko i bezpiecznie operacje rozliczeniowe. Sprzedają klientom instrumenty gwarantujące minimalizowanie ryzyka występującego w handlu zagranicznym i terminowe uzyskanie należności. Oferują akredytywy, wystawiają gwarancje i regwarancje zabezpieczające eksportera przed ryzykiem niewypłacalności kontrahenta z tamtejszego rynku. Przy obsłudze niektórych operacji z bankami współpracuje Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA. Zakres działalności KUKE SA na tych rynkach nie jest rozległy, choć ryzyko ponoszone przez przedsiębiorców jest większe niż na innych rynkach. Oferowane są kredyty eksportowe na prefinansowanie handlu zagranicznego – dofinansowane przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, poręczane przez państwowy Bank Gospodarstwa Krajowego i ubezpieczone przez KUKE (w ramach programu „Łatwy eksport”). Oferta jest skierowana szczególnie do małych i średnich przedsiębiorstw. Niektóre polskie banki ustanowiły limity zaangażowania w transakcje handlowe.

Pewne możliwości wzrostu wymiany handlowej dla polskich przedsiębiorstw wchodzących na rynki wymienionych krajów lub obecnych na tych rynkach, stwarza działalność „banków globalnych”. Banki o takim charakterze to np. działające w Polsce: ABN AMRO BANK, Raiffeisen Bank Polska SA, Deutsche Bank Polska SA i inne. Banki te mają powiązania kapitałowe oraz organizacyjne o charakterze globalnym; ich struktury są obecne także u naszych wschodnich sąsiadów. Informacje o rynkach i warunkach działania przedsiębiorstw przygotowywane przez te banki mogą być przydatne dla ich klientów w różnych krajach. Banki chętnie obsługują projekty o charakterze międzynarodowym, na przykład Raiffeisen Bank Polska SA prowadzi obsługę finansową firmy polskiej, którą wchodzi na rynek rosyjski i tam korzysta z usług Raiffeisenbank Awstria. Oba te banki są córkami Raiffeisen Zentralbank Osterreich w Austrii.

Eksport polskich towarów na importochłonne rynki naszych wschodnich sąsiadów może się zwiększać i być ważnym czynnikiem wzrostu gospodarczego. Szersze wykorzystanie działalności banków w tym celu jest konieczne i będzie owocować korzyściami dla samych banków, ich klientów i całych gospodarek.

Prof. dr hab. Marian Żukowski
Zakład Funkcjonowania Gospodarki
UMCS w Lublinie